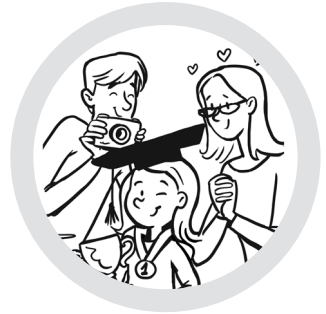

MORAŠ BITI USPEŠAN

Varijante

1. I ove godine će biti đak generacije! Presrećni smo!
2. Prosek na studijama joj je deset. Ne mogu ni da zamislim kako je roditeljima čija deca izgube godinu tokom studija.
3. Stvarno nije u redu! Kad vidi kako je dete odlično i vredno, zašto joj ne opravda čas? (Zoranin otac, ljut na razrednu posle roditeljskog sastanka na kojem je saznao da Zorana ima jedan neopravdani čas na koji je zakasnila.)

Primeri

- Zoran i Ana su napravili plan za svoju decu. Iako su im deca još u osnovnoj školi, roditelji su procenili koja će im zanimanja odgovarati i u skladu s tim preduzeli su dugoročne akcije. Izabrali su srednje škole u koje će se deca upisati, obezbedili privatne profesore koji će ih u konkretnim, izabranim oblastima osnažiti i isplanirali na kojim takmičenjima i iz kojih predmeta deca treba da učestvuju kako bi zahvaljujući uspesima na njima uspela da se upišu u određenu srednju školu i na fakultet.

Namera

a. Smatrate da je važno da vaše dete bude uspešno.

Činjenice

Kada govorimo o uspehu i uspešnosti, čini se da je jasno šta *uspeh* i *uspešnost* znače. Ipak, često uvidimo da to i nije tako, to jest da uspeh i uspešnost za različite ljude imaju veoma različito značenje. Za nekoga je uspešnost u životu materijalno bogatstvo, za nekog drugog porodica, za trećeg visoka mesečna primanja, zatim to može biti znatan uticaj na druge, to jest moć, bavljenje poslom koji voliš, biti cenjen i priznat, biti predsednik nečega (kućnog saveta, odeljenske zajednice), imati dosta slobodnog vremena, voziti najbolji auto u kraju i dr. U suštini, kada govorimo o uspehu, mislimo na različite ciljeve i vrednosti, a kada govorimo o uspešnosti, mislimo na to jesmo li uspeli da ostvarimo te ciljeve i vrednosti ili nismo. Problem i osećaj praznine (koji ćemo verovatno učiti da zatrpavamo) nastaju onda kada nastojimo da ostvarimo neke tuđe vrednosti, a udaljavamo se od sopstvenih ili ih čak ne prepoznavamo. Upravo kao što i duboki osećaj smislenosti sopstvenog života, zadovoljstva i ispunjenosti imamo onda kada živimo u skladu sa svojim vrednostima, kada radimo stvari koje su *nama* važne. Što smo bliži tome da radimo ono što mi vrednujemo kao zaista značajno, jednostavno prestaje da nam bude važno to kako nas vide drugi i da li su oni uspešniji ili manje uspešni od nas. Život u skladu sa sopstvenim vrednostima pruža tako snažno zadovoljstvo da nam je to dovoljno. Tada se ne poredimo s drugima i ne razmišljamo o tome jesmo li uspešni ili ne – jer živimo po svojoj meri.

Da li sam na pogrešnom putu?

1. Očekujete od deteta da uloži trud i da bude uspešno u preuzimanju određenih kućnih i drugih obaveza (u skladu sa uzrastom) – NISTE na pogrešnom putu.
2. Ponosni ste na detetovo postignuće na školskim i drugim takmičenjima – NISTE na pogrešnom putu.
3. Očekujete da dete *uglavnom* ispoljava trud, samostalnost i uspešnost u obavljanju školskih (i drugih) obaveza – NISTE na pogrešnom putu.
4. Podstičete dete na slobodne i vanškolske aktivnosti koje su u skladu s njegovim sklonostima i interesovanjima – NISTE na pogrešnom putu.
5. Podstičete dete na slobodne i vanškolske aktivnosti prema kojima ono ima otpor – JESTE na pogrešnom putu.
6. Očekujete od deteta odličan uspeh u svim oblastima – JESTE na pogrešnom putu.
7. Burno reagujete nezadovoljstvom i/ili kažnjavate dete za neuspeh – JESTE na pogrešnom putu.
8. Podstičete dete na što više takmičenja i poređenja s vršnjacima – JESTE na pogrešnom putu.
9. Pravite dugoročne planove za dete (izbor škole, vanškolskih aktivnosti, prijatelja, partnera) – JESTE na pogrešnom putu.

Da

Ponašanje deteta

- Dete je sklono tome da se poredi s drugima i ističe svoje dobre osobine i uspehe, a tuđe neuspehe.
- Dete je veoma poslušno.
- Dete se veoma uznemiri ako ima lošije postignuće ili ako u nekoj aktivnosti ima poteškoća; naglašeno je ljubomorno ako je neko uspešniji od njega.
- Dete je naglašeno samokritično i nesigurno, s niskim samopouzdanjem.
- Kod deteta se može javiti strah od škole, posebno kada je reč o proverama znanja.
- Dete može postati sklono laganju, krijući svoja lošija postignuća ili izmišljajući dobra.

Mogući ishodi

- Anksioznost, nesigurnost
- Strah od neuspeha
- Naglašena samokritičnost, visoki zahtevi koje postavlja sebi

- Odustajanje ili naglašena uznemirenost u situacijama kada doživi neuspeh (ili ono što opaža kao neuspeh)
- Sklonost ka izgaranju na poslu
- Teškoće u socijalnim veštinama zbog sklonosti ka rivaliziranju
- Teškoće u socijalnim veštinama zbog slabih kapaciteta kada je reč o zauzimanju za sopstvene vrednosti, poziciju i interese, prvenstveno u odnosu na osobe koje doživljava kao autoritet
- Sniženo samopouzdanje
- Moguć razvoj psihosomatskih tegoba

SAVET

- Pomozite detetu da prepozna svoja interesovanja i sklonosti. U skladu sa uzrastom, omogućite detetu kontakt s različitim igračkama, knjigama, muzikom, a kasnije tokom odrastanja s različitim aktivnostima, sa umetnošću i sportom. Procenite šta je to što se detetu dopada i što ga interesuje i omogućite mu da te svoje sklonosti razvija.
- Prihvatite promenu interesovanja deteta. Iako je ispoljilo interesovanje za nešto, dete ima pravo da se predomisli. Ne može da se predomišlja o tome hoće

li ići u školu ili ne, ali ima pravo da se predomisli ako više ne želi da trenira aikido već hoće plivanje.

- Podstičite dete na samostalnost i istrajnost u ostvarivanju ciljeva.
- Cenite i pohvalite trud deteta više nego postignut uspeh.
- Čestitajte detetu na uspesima, ali ne očekujte uspeh uvek i u svim oblastima.
- Nemojte porediti dete s drugom decom, braćom i sestrama. Poređenje vodi ka ljubomori i rivaliziranju.
- Nemojte se suviše uznemiravati u situacijama kada dete doživi neuspeh. Neuspesi se dešavaju i deo su životnog iskustva.
- Pomozite detetu da prepozna da su zahtevne situacije praćene niskim samopouzdanjem, tugom, razočaranjem i ljutnjom deo života i ukažite na načine za prevazilaženje zahtevnih situacija (pre svega prihvatanjem da se one ponekad dešavaju).

PORUKA: *Razvoj sopstvenih sklonosti i interesovanja i put ka ostvarivanju sopstvenih vrednosti i onoga što je nama važno jedini je pravi uspeh – onaj koji nosi životnu ispunjenost i zadovoljstvo.*